

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פרשת בְּחֻקֵּי

כ' אייר תשע"ט

הפטרה: ד' עוזי ומעוזי

יציאת השבת ר"ת 21:03

35 לעומר | פרקי אבות ד'

גיליון 531

יציאת השבת:

20:22

ירושלים: 20:17

כניסת השבת:

19:07

ירושלים: 18:59

התנאים לקבלת הברכה

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

פרשת בְּחֻקֵּי פותחת בפסוקי ברכה לעם ישראל בזמן שיעשו רצונו של מקום. ואולם בהמשכה של הפרשה ישנם פסוקי תוכחה. בגלל פסוקי התוכחה הקשים, נתפתח מנהג ברוב קהילות ישראל, שהשליח ציבור קורא פסוקים אלו בעצמו ולא עולה אחר לקריאה זו, ובנוסף לכך הוא קורא פסוקים אלו בקול נמוך. יש מן הציבור שאינם עוקבים אחר קריאת פסוקים אלו, ויש שהגדילו לעשות ואפילו יוצאים מבית הכנסת! לומר לך, איני רוצה לשמוע פסוקי תוכחה קשים אלו.

הבריחה משמיעת דברי התוכחה אינה מקטינה את הסיכוי לקבל את העונשים הכתובים בה, ההיפך הוא הנכון, היא יכולה לגרום לאדם להיכשל ולהיענש. משל למה הדבר דומה? לאדם הנוסע ברכבו ולפתע נדלקת מנורה אדומה ברכבו, נורה זו מאוד מפריעה לו בנסיעתו והוא מחליט לעצור באמצע הדרך ולנתק את המנורה הזו.

פעולה זו לא רק שאינה מצילה את האדם אלא גורמת לו להיות חשוף לסכנות רבות יותר. כך גם פסוקי התוכחה שבפרשתנו, הם באים לכוון אותנו לדרך ישרה. לפיכך, אל לנו לטמון את ראשנו בחול או לאטום את אוזננו. אלא עלינו להקשיב ולדעת כי דברי תורה אלו הם המכוונים אותנו ללכת בדרך ישרה. יהי רצון שנוכח לשמוע את דברי תורתנו הקדושה, ושהקב"ה יהפוך לנו את כל הקללות לברכות, בגאולה הקרובה אמון.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שורין. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

אם בחוקותי תלכו – שתהיו עמלים בתורה

מעשה מופלא ברבי חיים בן עטר – אור החיים הקדוש, וארבעים ושניים פירושים על הפסוק "אם בחוקותי תלכו-ודרשת חז"ל שתהיו עמלים בתורה".

ביתו של אור החיים היה פתוח לרוחה לכל אדם, על אחת כמה וכמה לבני תורה שנהגו להיכנס לביתו בית ועד לחכמים, ולא זו בלבד אלא שלבו היה פתוח לכל נזקק וקשה לב, והיה מסייע לעניים ככל יכולתו ולמעלה מזה. רבנו היה דואג לצרכיהם של בני תורה ומדי שבוע היה נוהג לקנות עגל מיוחד לשבת, שוחט אותו ומחלק את בשרו בין תלמידי חכמים, למען יאכלו וישבעו לכבוד השבת.

מסופר, כי פעם אחת פרצה מחלה בבהמות בעיר סאלי, וכל הבהמות שנשחטו לכבוד שבת נמצאו טרפות, מלבד אותו עגל ששחטו לצרכי רבנו. אחד העשירים בעיר, והוא גביר ונכבד בעמיו, שהצטער מאוד שלא יוכל לאכול בשר לכבוד שבת, פנה לרבנו ובקש ממנו נתח בשר, והיה מוכן לשלם כל מחיר אשר יושת עליו. אך בקשתו נדחתה על ידי רבנו, היות וכל הבשר מוקדש לצרכי התלמידי חכמים הבאים לקבל את מנותיהם לכבוד השבת.

תוך שהם מדברים, הגיע אחד העניים הקבועים, ורבנו הגיש לו את מנתו. הצטער אותו העשיר, הייתכן שבשבילו אין כלום ואילו לאתו עני הלבוש בבגדים בלויים נתן חלק יפה, ומתוך כעסו אמר דברים שהיוו לביזיון העני שהיה תלמיד חכם מופלג.

רבנו לא רצה להתווכח עם אותו עשיר, שבינתיים עזב את ביתו של רבנו ובקשתו לא נענתה. בלילה ההוא חלם רבנו שנגזרה עליו גזרת גלות לשנה שלימה, מפני שלא יצא להגנת התלמיד חכם שנעלב על ידי אותו עשיר.

רבנו קיבל עליו את הדין, ובשבוע לאחר מכן גלה מביתו והחל בשנת הגלות, גלות ממש. לא לן במקום אחד יותר מלילה אחד, וכבר למחרת עם אור הבוקר היה עובר למקום חדש, להמשך הגלות. לעתים קרובות גבר עליו הרעב, אולם הצדיק קיבל עליו את הדין בגלל ששמע ביזוי תלמיד חכם ולא מיחה. בערב שבת אחת בימי גלותו, הגיע בעל ה"אור החיים" הקדוש ליער סמוך לעיר, וישב לנוח על אבן אחת. תוך שהוא יושב נתחדשו על ידו מ"ב הפירושים לפסוק "אם בחוקותי תלכו".

בהגיעו אל העיר, הסתיר את זהותו כדרכו, נכנס לבית כנסת כאחד האורחים "ארחי פרחי". אחד מנכבדי המקום הזמין אותו לסעוד על שולחנו. בתום סעודת השבת באווירה מרוממת הזמין אותו המארח להתלוות אליו לשמוע את הדברים הנאמרים במתיבתא דרקיעא מפי הרב המקומי של אותה העיר.

קבר רבי חיים בן עטר זצ"ל
בהר הזיתים

המארח ואורחו התיישבו בשולחן והקשיבו בקשב רב לדברי התורה שהשמיע הרב במסיבה קדושה זו, והן י"ד הפירושים הראשונים על הפסוק "אם בחוקותי תלכו", והוסיף הרב ואמר כי הדברים האלה נאמרו במתיבתא דרקיעא בשם רבי חיים בן עטר. רבנו, שכאמור היה בין המסובים, העיר בענוותנותו "חיים בן עטר", והשמיט את התואר "רבי".

המסובים הזדעזעו לשמוע הערתו, שכן בימים ההם כבר נודע שמו של רבנו "אור החיים", ולכן הגיבו בצורה נמרצת על התנהגותו של האורח. בגלל כבוד השבת ומדת הכנסת האורחים, הסתפקו באזהרה לאורח להיות זהיר מעתה בכבודו

של אותו צדיק בעל "אור החיים" הקדוש. המסובים אף באו בטענות נגד המארח על שהביא לכאן אדם שפגע לא רק בכבודו של המרא דאתרא, אלא אף בכבודו של בעל ה"אור החיים" הקדוש.

בסעודת הצהרים של שבת המשיך הרב ודרש עוד י"ד פירושים על הפסוק הנ"ל, וחזר והוסיף כי אף פירושים אלו נאמרו במתיבתא דרקיעא בשם רבי חיים בן עטר, ושוב הגיב האורח בבטול "חיים בן עטר", והשמיט את התואר "רבי". גם הפעם הסתפקו במסובים באזהרה, ואמרו עוד "אין עונשים אלא אם כן מזהירים" ועליו להימנע מלפגוע באותו איש קדוש היושב בעירו ומצודתו פרוסה למרחקים ולמרחבי תפוצות הגולה. כמובן שגם הפעם העירו למארח כי עליו להיות זהיר יותר ולא להכניס לביתו אנשים כאלה.

בסעודת השלישית השלים הרב המקומי את יתר פירושיו של בעל ה"אור החיים". ואף הפעם נהג האורח במנהגו והגיב בביטול תוך השמטת התואר "רבי", אולם הפעם, כיון שהיה הדבר בצאת השבת, הוצא האורח ונכלא בחדר הקהל, כדי להטיל עליו חרם כדינו של המבזה תלמידי חכמים ופוגע בכבודו של קדוש עליון, הוא בעל ה"אור החיים" הקדוש.

קהל המסובים המשיכו לאחר מכן וברכו ברכת המזון והתפללו תפילת ערבית. לפתע נשמע קול סערה אדיר, מפרק הרים ומשבר סלעים, וכל הסביבה חרדה כאילו העולם עומד להיחרב. הרב עשה שאלת חלום והודיעו לו מן השמים, היות ובעל ה"אור החיים" הקדוש נמצא תפוס אצלו ואינו יכול לעשות הבדלה, לכן שר הגהנום הרעיש את העולם, שכן אינו יכול לפתוח שוב את הגהנום! תיכף ומיד פתח הרב את החדר ושחררו את בעל ה"אור החיים" מכלאו ופיסוהו וכיבדוהו.

מן השמים הודיעו לבעל ה"אור החיים" הקדוש "עלכונך הנוכחי השלים את שנת הגלות" ועתה הנך רשאי לחזור לביתך ולהמשיך בהרבצת התורה בעל פה ובכתב, ולהאיר לארץ ולדורים עליה.

מהלכות ברכות התורה

א. ברכת התורה צריך ליהדר בה מאד, שאסור לעסוק בדברי תורה עד שיברך ברכות התורה, וצריך לברך בין למקרא בין למשנה בין לתלמוד ופוסקים ובין למדרשי חז"ל.

ב. יש אומרים שברכות התורה הם מן התורה, ולדעתם מי שנסתפק אם בירך ברכות התורה או לא, יש לו לברך מספק. ויש חולקים ואומרים שברכות התורה הם מדרבנן, ולדבריהם אם נסתפק אם בירך ברכות התורה או לא, אינו חוזר לברך מספק. וכיון דקיימא לן דספק ברכות להקל, לפיכך העיקר לדינא שאם נסתפק אם בירך ברכות התורה או לא, אינו חוזר לברך. ואם יש שם אחד שעדיין לא בירך ברכות התורה, יבקש ממנו שיכוין עליו להוציאו ידי חובה, וגם הוא יתכוין לצאת ידי חובה, ויצא ידי חובה מספק בשמיעה. ואם אין שם מי שיוציא אותו ידי חובה, הנכון הוא שיתן דעתו לצאת ידי חובה בברכת אהבת עולם שלפני קריאת שמע.

ג. מותר להרהר בדברי תורה אפילו קודם שיברך ברכות התורה, מפני שעיקר מצות תלמוד תורה היא כשמוציא בשפתיו, וכמו שנאמר: לא ימוש ספר התורה הזה מפיד. וכן דרשו חז"ל מהפסוק, כי קרוב אליך הדבר מאד, אימתי, בזמן שבפיד ובלבבך לעשותו. ונאמר כי נעים כי תשמרם בבטן כי יכונן יחדו על שפתיך. וכן נאמר כי חיים היא למוציאיהם, קרי בה למוציאיהם בפה. ונאמר ערוכה בכל ושמורה, אם היא ערוכה ברכ"ח איבריו, שמבטא אותה בשפתיו, אז היא שמורה בזכרונו. ולכן לא תיקנו לברך ברכות התורה על המהרהר בדברי תורה. ועוד שלא תיקנו ברכה על מחשבה והרהור הלב בלבד. אבל הכותב דברי תורה לכתחלה אין לו לכתוב אלא אם כן יברך קודם ברכות התורה. וראוי שכל אחד שכותב דברי תורה יוציא בפיו כמה תיבות, כדי לצאת ידי חובת כל הדעות.

ד. מי שישן בלילה שינת קבע, וקם משינתו קודם שהגיע זמן תפלה, וכותב ספר תורה תפילין ומוזוזה, אף שאינו כותב לשם לימוד תורה, מכל מקום יברך קודם ברכות התורה ויאמר פרשת ברכת כהנים, ואחר כך יכתוב.

ה. השומע דברי תורה מחבירו, או שיעור תורה מפי תלמיד חכם, נכון שיברך תחלה ברכות התורה, ויסמוך להן פרשת ברכת כהנים כנהוג. ואחר כך יקשיב וישמע לכל הדעות. וגם השומע דברי תורה מרשם קול, שלא שייך בזה שומע כעונה, וכן השומע דברי תורה ממי שאינו בר חיובא, נכון שיברך תחלה ברכות התורה.

לעילוי נשמות אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

עלון זה מוקדש:

לדפואת: אברהם ולאה ציטרון. שרה בת שמחה. מרים יהודה. ציפורה ויהושע לוי. ביבה אלימלך. ישי הלוי. עזר בן עישה. תקוה בת עזיזה. אלגרה בת ג'אן. אסתר בת זוהרה. מול בת ענולה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. הראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. מיטל מוריה אדרי הי"ו. להחזרת נעדריו צה"ל ושבייו ובהם: אורון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ו. לעילוי נשמות: הגר"ע יוסף צוק"ל. הגר"מ אליהו צוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. רבי יצחק שושן זצ"ל. רבי יעקב שושן. הרב שלמה צורף. יונה יונה. סופר מנחם. אליאד קדושים. הרב אברהם צוקרמן. יצחק עמירה. נדיר נחום. נסים כהן. רובי צעדי. יצחק בן מול מורח. מרדכי ומשה מורח. ישראל אברהם נתן. אברהם אוהיון. מרדכי צאיג. ראובן אלון בן נחמה. יצחק ועמרם אטיאס. ר' חיים אוהננה. לוי יצחק אמדדי. אורן מועלם. אליהו מייזש. דוד חגבי. דוד גרסברג. יואל דללי. עמוס דמרי. סימנטוב משה יהודה. ישראל בן גמרה. רבי דוד הכהן. ישראל בן שושנה. נעים משה. אהרן מורח. יצחק ושמחה אילוז. נסים וסוליקה שושן. יצחק ולאה אסטרונג. נדירה שמעון. מנירה לוי. ליט שבת. אסתר בת תורא. אסתר חרד. חנה יצחק. דינה פונדק. אליהו בת פריחה. תירצה זיגדון. אסתר וענבר נחום. דניאל אלמליח. אליהו אדרי. נסים מלי. מרים וענונו. עזיזה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. נעימה בת מלודה. לואיזה מדר. זוהרה בת חנה. עליזה כהן. שרה אוליאל. יוכבד ועקנין. חסיבה ששפטש. עישה דהן. ברכה סופר. רותי אטל. סבטלנה בת אולנה. אסתר איבני. כמיסה ידי. כמישה כהן. אליה טובל. אילה שחר. רבקה ישעיהו. אריאל דרסעבר ז"ל. ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוזה, רפאל פרייז, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה